

Expansiunea Urbană în Europa

Europa este unul dintre cele mai urbanizate continente de pe planetă, cu aproximativ 75 % din populație locuind în zonele urbane. Viitorul urban al Europei constituie, cu toate acestea, un subiect de preocupare deosebită. Peste un sfert din teritoriul Uniunii Europene este în prezent destinat utilizării urbane.

Până în anul 2020, aproximativ 80 % dintre europeni vor locui în zonele urbane. În 7 țări ponderea va ajunge la 90 % sau chiar mai mult. Ca rezultat al acestei situații, cererea de teren intravilan și extravilan devine acută. În fiecare zi, vedem cu ochii noștri schimbări rapide, vizibile și contradictorii în utilizarea teritoriului, schimbări care modifică peisajul și afectează condițiile de mediu din interiorul și din jurul orașelor mai puternic ca oricând.

Orașele se extind, micșorând timpul și distanțele dintre el. Această expansiune se produce în mod inegal în Europa, determinată de noul stil de viață și de consum, fiind în general desemnată cu termenul de expansiune urbana. Datele disponibile demonstrează în mod concludent că dezvoltarea orașelor din ultimii 50 de ani în întreaga Europă a fost însoțită de creșterea urbanizării.

Expansiunea urbană se produce atunci când rata conversiei și a utilizării teritoriului în scopuri urbane depășește rata creșterii populației într-o anumită zonă și într-o anumită perioadă de timp. Expansiunea urbană este privită acum, pe drept cuvânt, ca una dintre problemele comune majore cu care se confruntă în prezent Europa urbană.

Un studiu recent la nivel european arată o expansiune rapidă și continuă în spațiu a orașelor: cu peste 5 % într-un deceniu (Figura 1), suprafață echivalentă cu de trei ori cea a Luxemburgului. Zonele cu cel mai mare impact vizibil al expansiunii urbane se află în țările sau regiunile cu densitate ridicată a populației și activitate

economică susținută (Belgia, Țările de Jos, sudul și vestul Germaniei, nordul Italiei, regiunea pariziană) și/sau dezvoltare economică rapidă (Irlanda, Portugalia, estul Germaniei, regiunea orașului Madrid). Expansiunea urbană este deosebit de evidentă acolo unde țările sau regiunile au beneficiat de politicile regionale și finanțările Uniunii Europene. Noi modele de dezvoltare se mai pot observa în jurul orașelor mici sau în zona rurală, de-a lungul coridoarelor de transport și de-a lungul multor zone costiere în general în conexiune cu văile râurilor.

Dezvoltarea orașelor în Europa a fost determinată de-a lungul timpului de creșterea populației urbane. În zilele noastre, chiar și

acolo unde nu există din partea populației decât o presiune mică sau nici una, diverși factori conduc totuși la expansiune urbană. Aceștia provin din dorința promovării de noi stiluri de viață în mediile suburbane, exterioare centrului orașului.

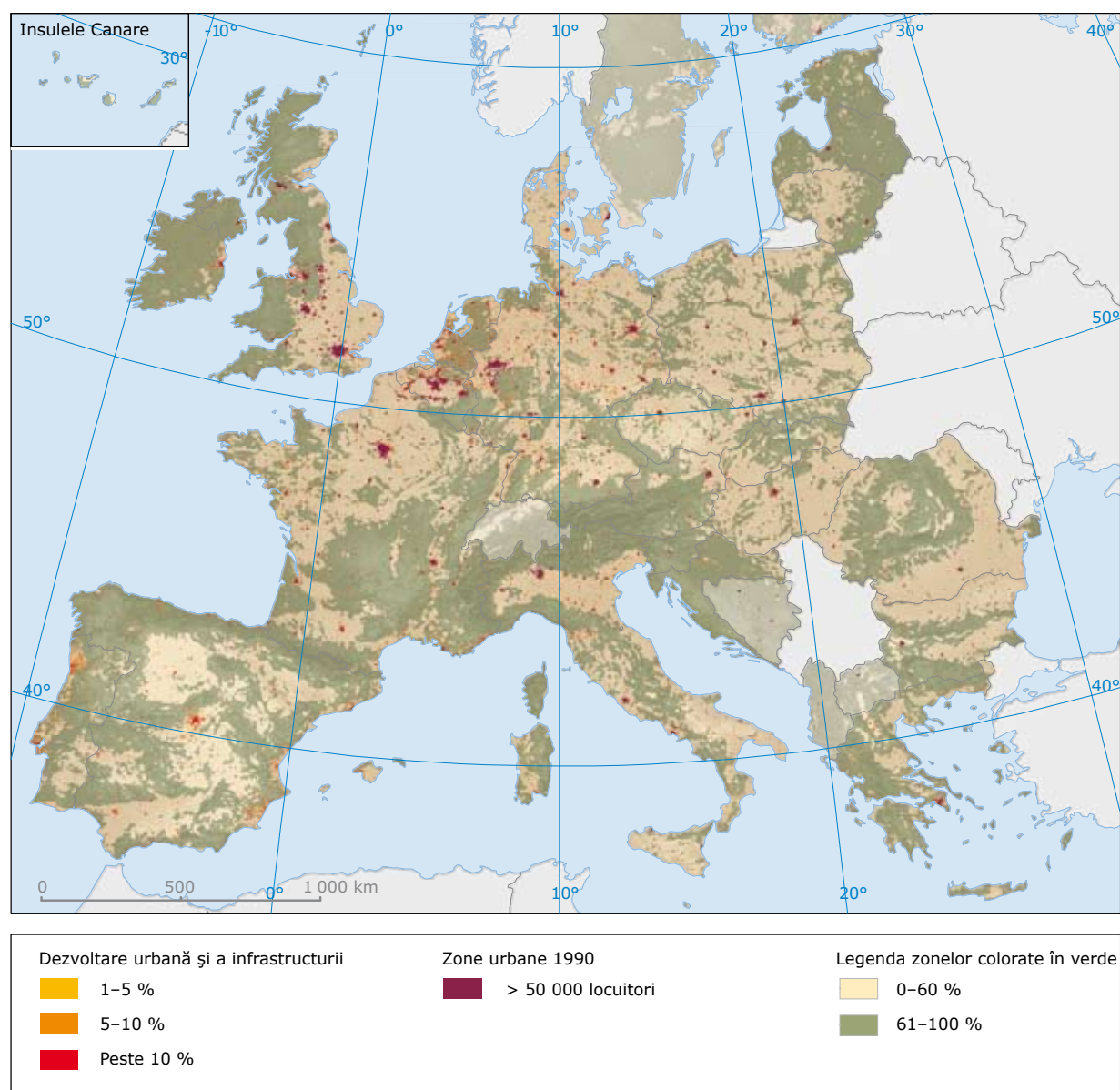
În spatele acestor tendințe se află un complex de forțe, printre care tendințele micro- și macro-socio-economice. Calitatea sistemelor de transport, prețul terenurilor, preferințele individuale de locuit, tendințele demografice, tradițiile și constrângerile culturale, atractivitatea zonelor urbane actuale, toate acestea au un cuvânt de spus în felul în care se dezvoltă o zonă urbană. O altă forță principală este aplicarea la

scară locală și regională a politicilor de dezvoltare a teritoriului. Alimentată de fondurile UE de coeziune și de cele structurale, destinate să sprijine dezvoltarea infrastructurii, expansiunea urbană s-a accelerat, ca o consecință a legăturilor mai bune de transport și a unei mobilități personale crescute.

Orașele, prin însăși natura lor, reprezintă locuri în care se concentrează în zone restrânse o populație numeroasă. Această situație prezintă anumite avantaje evidente din punctul de vedere al dezvoltării economice și sociale. În unele privințe, poate fi chiar benefică pentru mediu. De exemplu, utilizarea teritoriului

și consumul de energie tind să fie mai scăzute în zonele urbane decât în zonele cu populație dispersată. Tratarea deșeurilor urbane și a apelor urbane reziduale se bucură de economii de scară. În consecință, au dispărut în mare măsură din orașele din UE probleme tradiționale de igienă a mediului, legate de aprovizionarea

Figura 1 **Expansiunea urbană și alte dezvoltări artificiale ale teritoriului, 1990–2000**

Sursa: Baza de date Corine privind acoperirea teritoriului, AEM.

cu apă potabilă, de salubritatea publică inadecvată sau de condițiile de locuit precare. Cu toate acestea, populația urbană continuă să sufere din cauza unor probleme locale grave de mediu, precum expunerea la zgomot, episoade de poluare ridicată a aerului, gestionarea deșeurilor, disponibilități limitate de apă proaspătă și lipsă de spații deschise.

Tendențele actuale, orientate către noi zone urbane cu densitate redusă, conduc la un consum crescut. Spațiul consumat de o persoană în orașele Europei a crescut la mai mult decât dublu în ultimii 50 de ani. În ultimii 20 de ani suprafața zonelor construite în multe țări din vestul și estul Europei a crescut cu 20 %, în timp ce populația a crescut cu numai 6 %. Transportul (mobilitatea) rămâne în special o problemă

esențială pentru administrarea și planificarea urbană. Infrastructurile de transport au, sub diferite aspecte, un impact asupra peisajului. Impermeabilizarea terenului, care amplifică inundațiile și fragmentarea zonelor naturale sunt numai două dintre acestea.

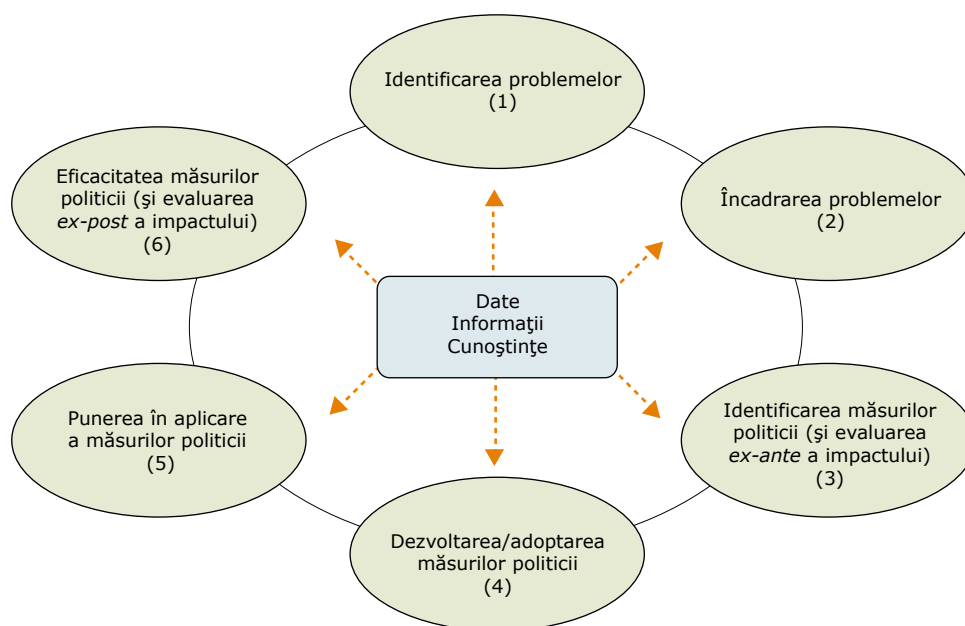
Mobilitatea și accesibilitatea sunt factori cheie în coeziunea teritorială a Europei. Acestea sunt și elemente esențiale în ameliorarea calității vieții comunităților. Numărul de kilometri parcurși în zonele urbane prin intermediul transportului stradal se prevede să crească cu 40 % între 1995 și 2030. Gradul de motorizare al populației din țările UE-10 încă nu a ajuns la nivelul țărilor UE-15. Aceasta sugerează că este de așteptat o creștere viitoare.

Dacă nu se face nimic în acest sens, se prevede că gradul de

congestionare a căilor rutiere va crește considerabil până în anul 2010, iar costurile atribuite congestiei vor crește până la circa 1 % din PIB-ul Uniunii Europene. Totuși, infrastructurile de transport reprezintă mai mult decât noi și noi kilometri de șosea sau cale ferată. Astfel de infrastructuri trebuie să facă parte dintr-o abordare globală care să țină cont de impactul direct al investiției orientate către susținerea economiilor locale și urbane. Trebuie să facă parte dintr-o dezvoltare echilibrată și policentrică, prin care să se minimizeze daunele aduse mediului.

Dar strategiile și instrumentele de control ale expansiunii urbane depind în mare măsură de realitatea prezentă caracterizată prin nivelele multiple și interactive de administrație publică, de la cele locale la cele la nivel european.

Figura 2 Principalele faze ale ciclului unei politici, bazate pe date, informații și cunoștințe

Sursa: AEM.

Acest aspect este îndeosebi valabil în ceea ce privește fluxurile financiare considerabile care aprovizionează bugetele de amenajare teritorială. În prezent, politicile de amenajare teritorială reflectă deseori logica pieței. Ele vor reflecta mai curând o viziune a dezvoltării urbane în care considerentele ecologice și sociale sunt pe deplin încadrate în politicile de planificare a teritoriului în toate fazele ciclului politicii, de la identificarea problemelor și conturarea politicii, până la punerea în aplicare și etapele de evaluare ex-post. Acest proces ar putea prezenta unele beneficii, printre care:

- asigurarea coerenței politicii în toate fazele ciclului politicii (vezi Figura 2);
- extinderea colaborării între agenții la toate nivelurile de responsabilitate;

- utilizarea eficientă a fondurilor structurale și de coeziune la nivelul UE, în conexiune cu reglementările de mediu, pentru a se evita și atenua expansiunea urbană;
- atenuarea greșelilor pieței, care determină expansiunea urbană ca reacție la semnale privind prețul terenurilor în zonele intravilane și extravilane;
- colectarea și diseminarea bunelor practici în ce privește dezvoltarea unor orașe compacte;
- asigurarea spațiilor verzi în orașe.

Referințe

AEM (2006), *Urban sprawl in Europe – the ignored challenge*, Raportul nr. 10/2006 al AEM, Agenția Europeană de Mediu, Copenhaga.

European Environment Agency
Kongens Nytorv 6
1050 Copenhagen K
Denmark

Tel.: +45 33 36 71 00
Fax: +45 33 36 71 99

Web: eea.europa.eu
Enquiries: eea.europa.eu/enquiries

Publications Office

